

นัยเชิงนิเวศในนวนิยายแนวลูกทุ่งยุคแรก ศึกษาจากเรื่องแผลเก่า ของไม้ เมืองเดิม Ecological Implications in an Early Regional Novel : A Case Study of

Plae Khao by Mai Muang Derm

ทงศ์ จันทะมาตย์*

Thanong Chanthamat

ธัญญา สังขพันธานนท์**

Thanya Sangkaphanthanon

Received : March 4, 2018

Revised : April 28, 2018

Accepted : July 26, 2018

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษานัยเชิงนิเวศในนวนิยายแนวลูกทุ่ง เรื่องแผลเก่า ของไม้ เมืองเดิม ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องแผลเก่า ของไม้ เมืองเดิม แม้ว่าจะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอให้เห็นแนวคิดทางด้านนิเวศอย่างตรงไปตรงมา แต่ก็เห็นนัยเชิงนิเวศที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติผ่านตัวละครเอกของเรื่อง ดังที่ได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวผ่านการนำเสนอลักษณะของตัวละครเอกในนวนิยาย โดยนวนิยายได้นำเสนอให้เห็นว่าขวัญใช้ชีวิตสัมพันธ์และแนบแน่นกับธรรมชาติ ส่วนตัวละครที่มีวิถีชีวิตเหินห่างจากธรรมชาติก็คือเรียมแต่บทสรุปของนวนิยายจะพบว่าตัวละครที่เหินห่างจากธรรมชาติสุดท้ายก็ต้องหวนกลับมาหาธรรมชาติ ดังที่นวนิยายได้สื่อผ่านความตายของตัวละครทั้งสองตายอยู่ในสายน้ำบ้านเกิด ซึ่งสื่อให้เห็นว่าสุดท้ายมนุษย์ก็ไม่สามารถแยกแยะเป็นอื่นจากธรรมชาติ

คำสำคัญ : นวนิยายแนวลูกทุ่ง / สำนักเชิงนิเวศ / แผลเก่า

*นักศึกษาลัทธิปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Doctor of Philosophy Program Thai language field Mahasarakham university

**อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Lecturer at the Department of Thai Language Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University

ABSTRACT

This article aimed to study the ecological implications appeared in the peasant novel, Plae Khao, written by Mai Muang Derm. Even though the novel did not present the ecological concepts directly, we could see the ecological implications that portrayed a relationship between humans and nature through characteristic of the main characters. The novel presented Khwan as one who lived the traditional life and had a strong bond with nature; Riam, as one who lived the modern life and was far away from nature. The ending showed that humans had to get back to nature in the end, just like the death of Khwan and Riam who died in their hometown canal. The novel showed that humans were unable to separate from nature no matter how hard they tried.

Keywords : Peasant Novel / Ecocriticism / Plae Khao

บทนำ

คนไทยมีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในสังคมแบบดั้งเดิมที่ล้วนแต่ต้องใช้ชีวิตพึ่งพาธรรมชาติ ปัจจัยในการดำเนินชีวิตหลายอย่างก็ล้วนแล้วแต่หามาได้จากธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นอาหาร ยารักษาโรค รวมทั้งวัตถุดิบสำหรับการสร้างที่อยู่อาศัย ในอดีตประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งแร่ธาตุหลากหลายชนิด ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของไทยลดลงและอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ส่งผลให้เกิดวิกฤตด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่บ่อยครั้งไม่ว่าจะเป็นภัยแล้ง น้ำท่วม ภัยธรรมชาติเหล่านี้ ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ และต่อชีวิตของผู้คนอย่างมาก ในปัจจุบันจึงมีการณรงค์ให้ผู้คนมีสำนึกรักและหวงแหนธรรมชาติกันมากขึ้น

หากพิจารณาความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความตระหนักและความสนใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว ในปัจจุบันก็นับว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความตื่นตัวอย่างต่อเนื่อง ดังที่มีการนำเสนอผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ได้มีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม นำเสนอความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ให้ผู้คนตระหนักต่อคุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ ตลอดจนความเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐและเอกชนที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังเช่น คัดค้านการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ที่ทำลายพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น

สังคมไทยมีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการรับรู้และสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2500 โดยเริ่มมีการวางบทบาทของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรไว้ในฐานะของทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ระบบการศึกษาที่เป็นทางการ ก็ทำให้กลุ่มปัญญาชนได้มาสนใจเรื่องราวของธรรมชาติมากขึ้น ดังที่มีการก่อตั้งนิคมไพรสมาคม โดย นพ.บุญส่ง เลขะกุล เป็นเลขาธิการ ซึ่งคนกลุ่มนี้ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและผลักดันการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่าดังที่ได้ผลักดันให้รัฐบาลออกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 (Department of Environmental Quality Promotion, 1999, p.63)

ส่วนวงการวรรณกรรมก็มีการนำเสนอแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเช่นกัน ดังที่มีการนำเสนอบทกวี เรื่องสั้น ตลอดจนนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลุกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมอบรางวัลให้กับผลงานทางวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การมอบรางวัลลูกโลกสีเขียวที่มีการมอบรางวัลนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากพิจารณาจากพัฒนาการของวรรณกรรม

ไทยที่มีมาอย่างยาวนานแล้ว ก็จะพบว่าการนำเสนอวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นลักษณะเนื้อหาของวรรณกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากสังคมให้ความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเป็นที่ น่าสนใจว่าวรรณกรรมไทยในยุคก่อนที่จะมีความตื่นตัวต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นได้มีการกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมใน ลักษณะอย่างไร

วรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากผู้อ่านมายาวนาน ก็คือ วรรณกรรมประเภท นวนิยาย สำหรับนวนิยายไทยได้มีการพัฒนามาถึงยุคที่มีการสร้างสรรค์โครงเรื่อง ตัวละคร ฉากและแนวคิดโดย ไม่ได้มีการแปลหรือดัดแปลงเนื้อหาจากต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 ในยุคแรกลักษณะเนื้อหาส่วนใหญ่จะ นำเสนอเกี่ยวกับครอบครัวหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปรัชญาของเรื่องเน้นนำเสนอเฉพาะที่เกี่ยวกับชีวิต ความรัก และครอบครัว มีข้อคิดต่างๆ ไม่ลึกซึ้ง (Warathorn, 1976, pp.289-290) ดังนั้นบทความนี้จึงต้องการที่จะศึกษา ว่าในยุคที่เริ่มมีการสร้างสรรค์เนื้อหานวนิยายไทยโดยไม่ได้ดัดแปลงเนื้อหาจากต่างประเทศและเป็นผลงานที่ มาจากฝีมือของนักเขียนชาวไทยนั้น ประเด็นเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกนำเสนอบ้างหรือไม่ โดยตัว บทนวนิยายที่จะนำมาใช้ในการศึกษาก็คือ นวนิยายแนวลูกทุ่ง เนื่องจากเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตของชาวชนบท และนำเสนอวิถีชีวิตของตัวละครที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ นักเขียนที่มีผลงานนวนิยาย แนวลูกทุ่งที่มีชื่อเสียง ก็คือ ไม้ เมืองเดิม ดังที่ Bamrungthai. (2000, p.80) ได้กล่าวว่าผู้ที่น่าจะถือได้ว่าเป็น บิดาของเรื่องบันเทิงแนวเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตชนบท คือ ไม้ เมืองเดิม ซึ่งเป็นนักเขียนผู้บุกเบิกวรรณกรรมประเภท นี้และมีผลงานมากมาย นวนิยายแนวลูกทุ่งเรื่องแรกที่สร้างชื่อเสียงให้กับ ไม้ เมืองเดิม ก็คือ นวนิยายเรื่อง แผลเก่า ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2479

โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำทฤษฎีการวิจารณ์เชิงนิเวศ (ecocriticism) มาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งทฤษฎีการ วิจารณ์เชิงนิเวศเป็นทฤษฎีการวิจารณ์ที่สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างจากแนวทางการศึกษาวรรณกรรมที่ผ่านมาที่มักจะให้ความสนใจกับมนุษย์ สังคมและ วัฒนธรรมของมนุษย์ ในขณะที่การวิจารณ์แนวนิเวศพยายามเบนความสนใจไปจากมนุษย์และให้ความสำคัญกับ โลกทางกายภาพและสภาพชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ด้วย โลกธรรมชาติและสภาพแวดล้อมจึงไม่เป็นเพียงฉาก (setting) หรือเวทีให้ตัวละครโลดแล่น หากแต่เป็นตัวละครสำคัญซึ่งมีความสามารถที่จะกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเอง (agency) และมีอิทธิพลต่อตัวละครที่เป็นมนุษย์ (Pradittatsanee, 2017, p.241)

ทฤษฎีการวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นกระบวนทัศน์ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในวรรณกรรม ผู้ที่เริ่มต้นวางแนวทางของทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นนักวิชาการ ชาวอเมริกันนามว่า เชอร์ริล กล็อตเฟลต์ตี้ (Cheryll Glotfelty) กล็อตเฟลต์ตี้ได้อธิบายความหมายของการวิจารณ์ เชิงนิเวศไว้ว่าเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีการตั้งคำถาม เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เช่น ธรรมชาติได้รับการนำเสนอในบทประพันธ์อย่างไร ฉากธรรมชาติที่แสดงในโครงเรื่อง ของนวนิยายมีบทบาทอย่างไร คุณค่าที่แสดงออกมานั้นสอดคล้องกับภูมิปัญญาของการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือไม่ ประเด็นเรื่องเชื้อชาติ ชนชั้น เพศสภาพมีการนำเสนอพื้นที่มีนัยทศน์วิจารณ์ใหม่ๆ อย่างไร นักเขียนชายกับ นักเขียนหญิงนำเสนองานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติต่างกันอย่างไร วิถีทางด้านสิ่งแวดล้อมแทรกซึมเข้าไปใน เนื้อหาของวรรณกรรมร่วมสมัยและวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) หรือไม่ ทำที่ต่อธรรมชาติของ รัฐบาลที่นำเสนอผ่านการโฆษณาและสื่อต่างๆ เป็นอย่างไร และทำอย่างไรจึงจะทำให้วิทยาศาสตร์เปิดตัวเองมาสู่ การวิเคราะห์วรรณกรรม อะไรคือจุดร่วมที่พอจะเป็นไปได้ระหว่างวรรณคดีศึกษากับวาทกรรมเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมที่จะสัมพันธ์กันได้ในสาขาวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปรัชญา ประวัติศาสตร์ จริยศาสตร์ จิตวิทยา เป็นต้น (Glotfelty, 1996, pp.18-19)

จากคำอธิบายเรื่องขอบเขตของวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์เชิงนิเวศนั้นมีขอบเขตในการวิจารณ์ที่กว้างขวาง แต่หัวใจสำคัญของการวิจารณ์เชิงนิเวศก็คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรม

เล่าเรื่องแผลเก่า นวนิยายแนวลูกทุ่งยุคบุกเบิกของไทย

เนื้อเรื่องของแผลเก่าเล่าถึงขวัญชาวทุ่งบางกะปิที่รักเรียนสาวบางเตยด้วยกัน ขวัญเป็นหนุ่มลูกทุ่งรูปร่างส่วนเรียนก็เป็นสาวสวยที่มีหนุ่มหมายปองหลายคน เนื่องจากครอบครัวทั้งสองคนเคยมีความขัดแย้งกันเพราะนายเรืองพ่อของเรียนรักลำที่นาของผู้ใหญ่เขียนพ่อของขวัญและมีการฟ้องร้องกัน นายเรืองแพ้คดีจึงประกาศตัวเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่เขียน ความขัดแย้งของทั้งสองครอบครัวจึงเป็นอุปสรรคต่อความรักของขวัญและเรียน

แม้ว่าความรักจะมีอุปสรรคแต่ขวัญกับเรียนก็หาโอกาสได้พบกันอยู่บ่อยครั้ง และเพื่อเป็นเครื่องยืนยันความรักทั้งสองจึงพากันไปสาบานรักที่ศาลเจ้าพ่อไทรว่าจะซื่อสัตย์ต่อกันตลอดไป และขวัญก็ตั้งใจจะไปสู่ขอเรียน แต่แล้วทุกอย่างก็ไม่เป็นไปตามที่หวังเมื่อเรียนถูกขายไปเป็นคนรับใช้คุณนายทองคำที่บางกอก ต่อมาขวัญทราบข่าวที่หลงรักเรียนเช่นกันเตรียมจะไปไถ่ตัวเรียนมาแต่งงานจึงขอให้นายเขียน ไปกราบท่านนายเรืองให้ขวัญมีสิทธิ์ไถ่ถอนตัวเรียนมาแต่งงาน และฝ่ายนายเรืองก็ยินยอม ขวัญจึงเร่งทำงานเพื่อจะนำเงินไปไถ่ตัวเรียนเรียนแม้จะอยู่ในฐานะทาสรับใช้ แต่เนื่องจากเรียนมีใบหน้าที่สวยงามคล้ายกับลูกสาวของคุณนายทองคำที่ตายไป คุณนายจึงรักและเอ็นดูเรียน และต่อมาก็ขอซื้อตัวเรียนมาเป็นลูกบุญธรรม เมื่อมีสถานภาพเป็นลูกบุญธรรมของคุณนายทองคำ ชีวิตของเรียนก็เปลี่ยนไป มีความสุขกับความสบายในเมืองกรุงอีกทั้งยังมีสมชายอดีตคู่หมั้นของลูกสาวคุณนายทองคำคอยดูแลและพาเรียนไปเที่ยวชมความเจริญของบ้านเมือง เรียนก็พึงพอใจกับความเป็นอยู่ที่หรูหรา เริ่มมองว่าสมชายรักจริง ที่สำคัญความรู้สึกของเรียนที่มีต่อขวัญก็เปลี่ยนไป เพราะว่าเรียนมองขวัญว่าเป็นคนบ้านนอก

ส่วนขวัญเมื่ออยู่ที่บางกะปิก็ได้แต่ภาวนาต่อหน้าศาลเจ้าพ่อไทรช่วยคลายให้เรียนนึกถึงคำสาบาน ต่อมาเมื่อนางรวนแม่ของเรียนป่วย เรียนจึงต้องกลับมาเยี่ยมบ้าน ขวัญดีใจมากรีบไปหาเรียน แต่ก็ต้องผิดหวังเพราะเรียนเปลี่ยนแปลงไปมาก และได้มีสัญญาที่บอกว่าจะออกมาพบขวัญในตอนกลางคืน ขวัญเสียใจมากคิดจะฆ่าตัวตายต่อหน้าศาลเจ้าพ่อไทร แต่ถูกผู้ใหญ่เขียนห้ามไว้ได้ทันและขอให้ขวัญบวช ส่วนเรียนเมื่อกลับบางกอกก็ตกลงรับการขอแต่งงานจากสมชาย

แต่แล้วนางรวนแม่ของเรียนก็ล้มป่วยอีกครั้ง ทำให้เรียนต้องกลับมาดูแลแม่ ช่วงเวลา 3 วันที่ใช้ชีวิตอยู่บางกะปิ เรียนตัดสินใจกลับมาคุยกับขวัญอีกครั้ง ทั้งคู่มีความสุขอย่างมาก แต่ในตอนนั้นเรียนไม่สามารถกำหนดชะตาชีวิตตัวเองได้แล้วเพราะต้องอยู่ในความปกครองของคุณนายทองคำ จนกระทั่งเมื่อนางรวนตายและจัดงานศพเสร็จเรียนบวช สมชายก็มาตามเรียนกลับบางกอกเพราะคุณนายทองคำป่วย เรียนจำใจต้องกลับไปในวันที่ขวัญกำลังจะบวช เรียนตั้งใจจะกลับไปบอกคุณนายทองคำว่าตนเองเป็นเมียขวัญ และจะไม่แต่งงานกับสมชาย ขวัญเมื่อรู้ว่าเรียนจะกลับไปบางกอกก็คลุ้มคลั่งเสียสติคิดว่ามีคุณใจดีตกลงจากเรือนออกไปตามหาเรียน ซึ่งขณะนั้นเรียนกำลังพาสมชายไปเที่ยวท่องเที่ยวระหว่างที่เดินเที่ยวท่องเที่ยวด้วยกันเรียนตัดสินใจบอกสมชายว่าเธอรักและอยากแต่งงานกับขวัญจะไม่แต่งงานกับสมชาย สมชายก็ไม่บังคับเพราะเขาเองก็ต้องการเพียงสมบัติของคุณนายทองคำเท่านั้น ในขณะนั้นขวัญตามมาพบการพูดคุยของเรียนกับสมชายเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าเรียนจะหนีกลับไปอยู่บางกอก ขวัญจึงคลุ้มคลั่งทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้ารวมทั้งฆ่าเรียวกับสมชาย ทำให้สมชายยิงขวัญตายไปต่อหน้าเรียน เรียนเมื่อเห็นคนรักถูกยิงตกลงไปในน้ำก็กระโดดลงน้ำจึงโดนมีดของขวัญแทงตายไป ณ ที่นั้นอันเป็นสถานที่ที่ทั้งสองคนเคยมีความสุขด้วยกัน

ถ้าพิจารณาจากเนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องแปลเก่าจะเห็นได้ว่านำเสนอเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรักและความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นแก่นเรื่องหลัก แต่ประเด็นที่บทความนี้ให้ความสนใจ คือประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปรากฏในผลงานของ ไม้ เมืองเดิม เนื่องจากลักษณะนวนิยายแนวลูกทุ่งของ ไม้ เมืองเดิมนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นชนบทและนำเสนอภาพ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่มีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นจึงน่าจะน่าสนใจในการนำมาศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายไทยในช่วงเวลาที่ประเด็นเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้มีความตื่นตัว

ส่วนการศึกษานวนิยายของไม้ เมืองเดิมนั้นได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาไว้บ้าง โดยเฉพาะการศึกษาด้านองค์ประกอบของวรรณกรรม การใช้ภาษา หรือการศึกษาวรรณกรรมกับสังคม ดังเช่น การศึกษาของ Sawangsri. (2011) ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องลักษณะเฉพาะในนวนิยายลูกทุ่งของไม้ เมืองเดิม ผลงานเรื่องนี้ นำเสนอให้เห็นว่านวนิยายของไม้ เมืองเดิม มีลักษณะเฉพาะด้านโครงเรื่องและแนวคิด ที่มีความขัดแย้งมาจากความรัก ความขัดแย้งมาจากความแค้น แนวคิดก็มีทั้งแนวคิดด้านความรัก แนวคิดด้านการใช้อำนาจของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น แนวคิดด้านศาสนา แนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย ส่วนตัวละครก็พบว่าตัวละครชายโดดเด่นกว่าตัวละครหญิง และนวนิยายลูกทุ่งของไม้ เมืองเดิม มีคุณค่าด้านลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นความเป็นลูกทุ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นัยที่สื่อผ่านตัวละครเรื่องแปลเก่า

แม้ว่านวนิยายจะเป็นสื่อที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน แต่ขณะเดียวกันก็อาจจะมียุทธศาสตร์ให้ผู้อ่านได้รับข้อคิดต่อการใช้ชีวิตและเห็นความเป็นไปทางสังคมได้อีกทางหนึ่งโดยอาจนำเสนอผ่านองค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยาย เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่องและตัวละคร เป็นต้น มีรูปแบบการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน ทำให้เกิดอารมณ์ คล้อยตามและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวหรือต่อพฤติกรรมของตัวละครในด้านการสะท้อนสภาพสังคมได้อีกด้วย (Khamkuna, 2016, p.71) เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่องแปลเก่าแม้จะเป็นนวนิยายที่จะนำเสนอเรื่องความรักและความขัดแย้งระหว่างบุคคล แต่เมื่อนำแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติมาใช้ในการตีความนวนิยายเรื่องนี้ จะพบว่าประเด็นที่นำเสนอให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติผ่านองค์ประกอบของวรรณกรรม และนัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้อย่างชัดเจนที่สุดก็คือ การสร้างตัวละครของเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ดังจะเห็นได้ว่านวนิยายได้สร้างตัวละครในลักษณะของคู่ตรงข้าม นั่นคือ มีการนำเสนอให้เห็นตัวละครที่มีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติในบ้านเกิด และตัวละครที่มีชีวิตที่ห่างเหินจากธรรมชาติ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ขวัญกับภาพแทนมนุษย์ที่แนบแน่นกับธรรมชาติ

นวนิยายได้นำเสนอให้เห็นว่าขวัญชายหนุ่มที่เติบโตที่ทุ่งแสนแสบ ท่ามกลางท้องนาและสายน้ำ ชีวิตของเขาจึงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และใช้ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ โดยขวัญแสดงให้เห็นว่าเขามีความปรารถนาที่จะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายมีความสุขอยู่กับธรรมชาติของบ้านเกิด นวนิยายนำเสนอให้เห็นชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติของขวัญตั้งแต่ตอนเปิดเรื่องที่บรรยายวิถีชีวิตของหนุ่มชานาที่เลี้ยงควาย ทำนา และขวัญก็มีความพึงพอใจกับชีวิตที่เรียบง่าย ดังที่ปรากฏใน บทสนทนาตอนหนึ่งที่ขวัญได้กล่าวกับเรียมว่า ถ้าหากได้แต่งงานกัน เขาก็หวังว่าจะใช้ชีวิตทำมาหากินอยู่กับท้องนา พึ่งพาธรรมชาติอย่างมีความสุข ดังที่ว่า

“พี่คิดถึงวันหน้าแล้วก็อยากจะร้องไห้เสียจริงๆ พอได้โล่งใจพี่คิดเผื่อไปว่าถ้าผู้ใหญ่เขาติกันแล้ว พี่จะให้พ่อแก่ไปสู้ออเจ้า แล้วต่อไปเราคงเป็นสุขมากทีเดียวเรียม นาของพ่อแก่มีถึง 50 ไร่ และพี่ก็เป็นลูกคนเดียว ต้องได้หมดทั้งห้าสิบ เข้าไปนาเย็นกลับบ้านเราเห็นหน้ากันก็เป็นสุขจริงๆ หัวใจของพี่ไม่เศร้าหือไรมากมาย ใน

น้ำมีปลาในนามีข้าวและที่บ้านมีเรียมอยู่พี่ก็แสนสบายเมื่อพ้นหน้าเกี่ยวหน้าลานแล้วเราก็มียเงินซื้อทองแต่งเที่ยวงานวัด”

(Mai Muang Derm, 1994, p.17)

จะเห็นได้ว่าขวัญมีความสุขกับชีวิตที่บ้านนอกของตน ดังที่ขวัญบอกว่าจะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย “เข้าไปนาเย็นกลับบ้าน” ให้ธรรมชาติหล่อเลี้ยงชีวิตของเขา และอาศัยข้าวปลานาน้ำที่เป็น ผืนแผ่นดินบ้านเกิด ดังนั้นตลอดทั้งเรื่องจึงเห็นว่าขวัญมีชีวิตที่ผูกพันและแนบแน่นกับธรรมชาติ ไม่ว่า ตัวละครรอบข้างขวัญจะมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เริ่มมีเครื่องอำนวยความสะดวกสมัยใหม่ แต่ขวัญก็ยังว่ายน้ำ ขี่ควาย เคารพต่อธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในธรรมชาติอยู่เช่นเดิม ดังที่ นวนิยายได้บรรยายให้เห็นสภาพชีวิตของขวัญที่ว่า

ปีก่อนโน้น ปีกลายและจนสิ้นปีนี้ เจ้าขวัญมีชีวิตไปชั่ววันๆ อย่างคนขี่เกี้ยวและเจ้าทุกข์ เมื่อกลุ่มขึ้นมาคราไรก็ขึ้นหลังอ้ายเรียวแสนรู้ มันก็พาเจ้าขวัญคุ่มๆ ไปสุ่ฟากคลอง ขำมน้ำไปยังอีกฟากหนึ่งแล้วเบี่ยงหน้าตรงไปยังศาลเจ้าพ่อ ข้างเจ้าขวัญเมื่อลงจากหลังอ้ายเรียวแล้วก็ตรงมาหน้าศาลกราบกรานอธิษฐานปรับทุกข์ปรับร้อนขอให้ได้พบแม่เรียม

(Mai Muang Derm, 1994, p.56)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านวนิยายต้องการสื่อให้เห็นว่าขวัญเป็นภาพแทนของคนที่แนบแน่นกับธรรมชาติทั้งในด้านการดำรงชีวิต ตลอดจนความเชื่อถือศรัทธาที่มีต่อธรรมชาติ

เรียมกับภาพแทนมนุษย์ที่ถอยห่างจากธรรมชาติ

นวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าเรียมเป็นชาวบางกะปิเช่นเดียวกับขวัญ ชีวิตของเรียมมีความเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการถูกขายไปเป็นทาสนายเงินในกรุงเทพฯ การพลัดพรากจากคนรัก และสุดท้ายก็ต้องจบชีวิตตามคนรัก ในประเด็นด้านความสัมพันธ์กับธรรมชาติ อาจจะกล่าวได้ว่าเรียมเป็นภาพแทนของคนไทยในช่วงเวลาที่กำลังปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ ที่ผู้คนเริ่มเห็นห่างจากธรรมชาติ แม้นตอนแรกจะมองธรรมชาติว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่เมื่อได้พบวิถีชีวิตสมัยใหม่ที่ทำให้ความสะดวกสบายมากกว่าวิถีชีวิตดั้งเดิมที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติก็เริ่มมองธรรมชาติอย่างอื่น ดังที่ นวนิยายได้นำเสนอให้เห็นว่าตอนแรกเรียมก็ยังใช้ชีวิตที่บ้านเกิดที่ทุ่งบางกะปิอย่างเรียบง่าย พึ่งพาธรรมชาติ แต่เมื่อถูกขายไปเป็นคนรับใช้ในกรุงเทพฯ และได้รับการยอมรับให้เป็นลูกบุญธรรมของคุณนายทองคำนายเงินที่ซื้อตัวเรียมไป เรียมก็เริ่มหลงใหลไปกับชีวิตในเมืองจนแทบลืมความทุกข์ยากของชีวิตที่เคยอยู่ในท้องไร่ท้องนา และที่สำคัญก็คือการพยายามลืมพื้นที่อันเป็นบ้านเกิดของตน เรียมใช้ชีวิตอยู่ในเมืองซึ่งเป็นโลกแผนใหม่ที่เต็มไปด้วยความสะดวกสบายอย่างมีความสุข ดังที่ว่า

อยู่นี้เรียมแหวดล่อมไปด้วยความสุขสารพัด เกียรติยศชื่อเสียงและความยกยอพินอบพิเทาเหล่านี้ ใครจะคิดบ้างว่าหญิงชื่อนานาจะได้พบตลอดชาตินี้ แต่นี่เรียมพบแล้วเรียมกำลังดื่มและกลิ้งเกลือกอยู่บนโลกแผนใหม่เหล่านี้ แล้วก็พยายามจะลืมบางกะปิ ลืมสายน้ำไหลทุ่งหญ้า

(Mai Muang Derm, 1994, p.51)

จะเห็นได้ว่าชีวิตในเมืองได้สร้างความสุขให้คนบ้านนอกอย่างเรียม จนเปลี่ยนความคิดของเรียมไปสู่การแสดงความรู้สึกที่ว่าวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติเป็นเรื่องน่ารังเกียจ ดังที่ปรากฏในตอนที่สมชายหนุ่มชาวกรุงขอตามไปเที่ยวที่บ้านของเรียม เรียมกลับแสดงความอับอายที่จะพาสมชายกลับไปบ้านนอก เพราะสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่บ้านนอกที่ยังล้าสมัย และน่าอับอาย ดังที่ว่า

“ฉันอายุบ้าน” เรียมพูดขึ้นตรงๆ “อายุคุณสมและแม่นาย ที่จะไปเห็นสภาพที่นอนกลางดินกินกลาง
หญ้าของฉันเมื่อครั้งโน้น” แล้วเธอหัวเราะไม่เต็มเสียง

(Mai Muang Derm, 1994, p.53)

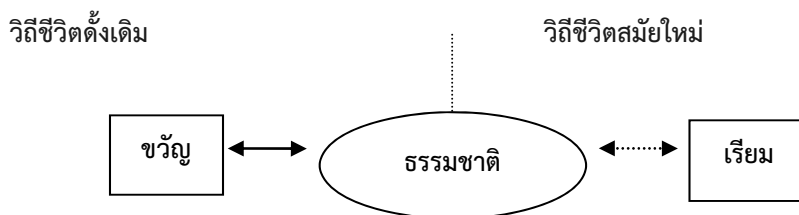
นอกจากนี้เรียมยังเห็นว่าความเป็นธรรมชาติเป็นสิ่งที่ป่าเถื่อน ดังในตอนที่เราเคยมาเยี่ยมบ้านและได้
พบกับขวัญคนรักเก่าเมื่อเห็นสภาพความเป็นอยู่ของขวัญที่ยังใช้ชีวิตแบบเดิมอยู่กับธรรมชาติ ก็ทำให้เรียมรู้สึก
ไม่ว่าจะย้อนกลับมาอยู่กับวิถีชีวิตในบ้านเกิดได้อีกแล้ว เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและเห็นว่าวิถีชีวิตของขวัญไม่ว่า
จะเป็นการขี่ควาย การว่ายน้ำข้ามคลองเป็นสิ่งที่ป่าเถื่อนเกินกว่าจะยอมรับได้ ดังนั้นเมื่อขวัญชวนเรียมไปไหว้เจ้า
พ่อไทรที่ทั้งสองคนเคยเคารพบูชาด้วยกัน เรียมกลับรู้สึกหวาดกลัวและไม่อยากจะไปสถานที่แห่งนี้เลย ดังที่ว่า

เรียมแทบจะคลั่งในความป่าเถื่อนของเจ้าขวัญ เธอจะขี่หลังอีกเฒ่าไปอีกเหมือนแต่ก่อน และว่ายน้ำดำน้ำ
ไปเหมือนก่อนก็ได้เช่นกัน

(Mai Muang Derm, 1994, p.67)

จากลักษณะที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าเรียมเริ่มมีความรู้สึกที่เป็นลบต่อขวัญ หากพิจารณาทัศนะ
เหล่านี้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแล้ว ก็อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นทัศนะที่มองธรรมชาติใน
ด้านร้ายและมองธรรมชาติอย่างป่าเถื่อน

หากจะสรุปความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในนวนิยายเรื่องแผลเก่า โดยวิเคราะห์ผ่านตัวละคร
เอกทั้งขวัญและเรียมว่าได้แสดงให้เห็นภาพแทนที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคมไทยในช่วงทศวรรษที่ 2480 อย่างไร ก็
อาจจะกล่าวได้ว่าตัวละครทั้งสองเป็นภาพแทนของผู้คนในช่วงเวลาที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งใน
ด้านการเมืองที่เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข สภาพเศรษฐกิจและสังคมก็เริ่มเปลี่ยนแปลง โดยมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาอำนวยความสะดวก
ความสะดวกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติในนวนิยายเรื่องแผลเก่า

ภาพนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติผ่านตัวละครขวัญและเรียม โดยแสดงให้เห็น
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้ว่า ขวัญเป็นภาพแทนของคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ
ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต พฤติกรรมต่างๆ ล้วนแต่แสดงออกถึงความสัมพันธ์และพึ่งพากันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
อาจจะกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตดังกล่าวนี้เป็นภาพแทนคนไทยแบบดั้งเดิมที่ยังมีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ พึ่งพาธรรมชาติ
ตลอดจนมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับธรรมชาติ ส่วนเรียมในระยะแรกก็มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ
แต่เมื่อได้มาอยู่ในเมืองที่มีวิถีชีวิตของคนเมืองที่มีความทันสมัยไม่ได้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ก็เริ่มแปลกแยก
และเห็นห่างจากธรรมชาติ

แปลเก่า กับเสียงเตือนให้ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติ

นับตั้งแต่ประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 เป็นต้นมา เศรษฐกิจไทยก็มีความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในด้านการค้าที่มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น สังคมไทยได้มีการเปิดประเทศและพัฒนามากขึ้น ดังที่พบว่าภายหลังการทำสนธิสัญญากับต่างประเทศได้เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทยมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจการเหมืองแร่ และป่าไม้ (Bunnag, 2007, p.157) จากนั้นประเทศไทยก็มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมาโดยตลอด และความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง ก็คือ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งผลของการปฏิวัติได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจการเมืองการปกครอง มีการเน้นความเสมอภาคของประชาชน นอกจากนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญตามมา เช่น เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาการเกษตร และการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง (Jongjarernyingyong, 2006, p.121)

จากบริบทความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์นวนิยายเรื่องแปลเก่าซึ่งเป็นนวนิยายไทยที่เขียนขึ้นในช่วงเวลาที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ กับนัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติแล้วก็จะพบว่านวนิยายได้แฝงนัยที่เป็นการส่งเสียงเตือนให้สังคมมีความตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติ ดังที่ได้แสดงผ่านการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้ามระหว่างชนบทกับเมืองที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่องนี้ เช่น การใช้รถยนต์ของคนเมืองกับขี่ควายและว่ายน้ำของคนบ้านนอกอย่างขวัญ ปืนของสมชายกับมิดที่ขวัญใช้ต่อสู้ ผู้ดีที่แต่งตัวทันสมัยกับนักเลงอย่างขวัญ ตึกบ้านริมน้ำเจ้าพระยาของขุนนายทองคำกับบ้านไม้ในชนบทที่ทุ่งบางกะปิ การเที่ยวตามสมาคมของคนกรุงกับการไปกราบไหว้ศาลเจ้าพ่อที่ลานไทรของขวัญ เป็นต้น

การที่นวนิยายนำเสนอให้เห็นคู่เปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้ามดังกล่าวก็อาจจะเป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศไปสู่ยุคสมัยใหม่นี้ ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้ผู้คนมีวิถีชีวิตพึ่งพาธรรมชาติน้อยลง ถอยห่างจากธรรมชาติ และเริ่มมองธรรมชาติในด้านลบ ตลอดจนเห็นธรรมชาติเป็นความป่าเถื่อน อย่างไรก็ตาม แม้ว่านวนิยายจะนำเสนอคู่ตรงข้ามและสื่อให้เห็นว่าโลกแผนใหม่ที่มีเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ แต่นวนิยายแปลเก่าก็ได้กระตุ้นให้ตระหนักว่าไม่ควรจะละเลยคุณค่าของธรรมชาติและตั้งคำถามผ่านตัวบทวรรณกรรมอีกว่าในเมืองแม้จะเจริญทางวัตถุแต่ก็เป็นเพียงสิ่งปรุงแต่งไม่ได้มีความจริงใจ ดังที่นวนิยายได้สื่อผ่านตัวละครเรียมที่ไปอยู่ในกรุงเทพฯ แม้จะถูกยกย่องให้เป็นลูกบุญธรรมของขุนนายทองคำแต่เธอก็ไม่ใช่ลูกสาวที่แท้จริงของขุนนาย หลายคนก็รู้จักก็ยังมองว่าเธอเป็นเพียงเด็กสาวที่ขุนนายซื้อมาเป็นทาสรับใช้ แม้แต่ผู้ชายอย่างสมชายที่มาคบหากับเรียมก็มุ่งหวังสมบัติจากขุนนายทองคำมากกว่าความรักที่แท้จริง และนวนิยายพยายามย้ำว่าชนบทที่อยู่กับธรรมชาตินั้นล้วนแต่มีความจริงใจ ดังเช่นขวัญแม้จะไม่ร่ำรวยแต่ชีวิตเรียบง่ายและอยู่กับธรรมชาติที่แสดงออกถึงความรักและความจริงใจ นอกจากนี้นวนิยายได้นำเสนอให้เห็นอีกว่าสุดท้ายแล้วมนุษย์ก็ต้องหวนคืนสู่ธรรมชาติ ดังที่ นวนิยายได้สื่อให้เห็นนัยดังกล่าวไว้ในตอนจบของนวนิยายที่ได้นำเสนอให้เห็นว่า ตัวละครพระเอกคือขวัญและนางเอกคือเรียมต้องมาตายด้วยกันที่คลองแสนแสบ ซึ่งเป็นสายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตของทั้งคู่และเลี้ยงชีวิตผู้คนในชุมชนบางกะปิ นวนิยายได้นำเสนอถึงฉากนี้ว่าระหว่างที่ขวัญต่อสู้กับเรียม ขวัญถูกสมชายยิงเพราะความเข้าใจผิดที่กลางทุ่งนา ขวัญก็พยายามตะเกียกตะกายไปที่สายน้ำที่เคยหล่อเลี้ยงชีวิตของเขา สายน้ำที่เขาผูกพัน ดังที่ว่า

“เรียมเอ๋ย ห้องน้ำนี้ ลำน้ำนี้ของเรา ลำน้ำรักหนาเจ้าเรียม แต่มันจะเป็นเรือนตายของพี่”

(Mai Muang Derm, 1994, p.138)

ส่วนเริ่มเมื่อเห็นว่าขวัญคนรักของตนถูกยิงและจมลงไปในคลองแสนแสบก็เสียใจอย่างมาก เริ่มคิดว่าเมื่อไม่มีขวัญอยู่แล้วก็ควรจะเจ็บเหงาน่าอยู่ จึงตัดสินใจกระโดดลงไปในสายน้ำและแทงตัวเองตายไปพร้อมกับขวัญ ดังที่มีการบรรยายฉากนี้ว่า

ตะวันตกดิน คล้ายจะไว้อาลัยและเคารพในวิญญาณยายเจ้าฟุ้งที่หลับสงบอยู่ในน้ำ เริ่มร้องกรีดใหญ่เต็มเสียง ไม่มีอะไรเหลืออีกแล้วในโลกนี้ ฟุ้งนี้ น้ำนี้ นับวันแต่จะเจ็บเหงาน่าเยือกเย็นไม่มีอะไรเหลืออีกแล้วในโลกนี้ พี่ขวัญผู้รักเจ้าตายไปแล้วต่อหน้าต่อตา เริ่มสลัดแขนโดยแรงขณะที่สมชายกับเจ้าเรณูผู้ยึดแขนกำลังตะลึงและสลัดใจในกิริยาตายของเจ้าขวัญออกได้ ก็โผล่ลงน้ำว่ายอย่างปราดเปรี้ยวแล้วดำหาย ลงวังน้ำ ซึ่งพี่ขวัญเจ้าซึ่งสงบไปเมื่อสักครู่นี้บัดนั้นพรายก็พ่นพลุ่งขึ้นเป็นสีโลหิต แดงฉานทั่วผิวน้ำ

(Mai Muang Derm, 1994, pp.139-140)

หากพิจารณาเหตุการณ์ที่เริ่มเลือกที่จะกระโดดน้ำและถูกมีดแทงตายไปพร้อมกับขวัญ โดยตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ก็อาจจะกล่าวได้ว่าฉากความตายดังกล่าวเป็นนัยที่แสดงให้เห็นว่าสุดท้ายแล้วมนุษย์ก็ต้องทวนกลับคืนสู่ธรรมชาติ ดังความตายในสายน้ำเดียวกันและเป็นสายน้ำบ้านเกิดของตัวละครทั้งสองที่แสดงให้เห็นว่าสุดท้ายมนุษย์ก็ต้องกลับไปอยู่ภายใต้การโอบอุ้มของธรรมชาติ ซึ่งลักษณะของแนวคิดที่นอบน้อมต่อธรรมชาตินี้เป็นวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ดังที่จะพบลักษณะความสัมพันธ์ของคนไทยกับธรรมชาติในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งในด้านความเชื่อดั้งเดิมที่ คนไทยมีความเคารพยำเกรงต่อพลังอำนาจของธรรมชาติ เช่น มีความเชื่อกันว่าในป่ามีผีป่ารักษา ต้นไม้ขนาดใหญ่ก็มีรุกขเทวดาอาศัยอยู่ Sathirakoses (1960, p.302) กล่าวว่า คนไทยจะแสดงความเคารพต่อผีหรือเทวดาผู้รักษาดินไม้มีความเชื่อว่ามันใหญ่ในป่าเป็นที่อยู่ของผีนางเทวดาที่เรียกกันว่า รุกขเทวดา หรือนางไม้ ถ้าใครไปตัดโค่นต้นไม้ซึ่งเป็นที่อยู่ของท่าน ก็อาจลงโทษแก่ผู้โค่นให้เป็นได้ต่างๆ เหตุนี้ถ้ามีต้นไม้ขนาดใหญ่ ก็ไม่มีใครกล้าโค่นกล้าตัด และในด้านศาสนาโดยเฉพาะศาสนาพุทธก็มีคำสอนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังที่ Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2000, pp.20-22) ได้กล่าวว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะเน้นย้ำเรื่องระบบการพึ่งพาอาศัยกัน มีความรู้สึกที่ดีงามต่อกันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ และมนุษย์ต่อพืชและสัตว์ทั้งหลาย ความรู้สึกที่ดีงามอย่างหนึ่ง ได้แก่ คุณธรรมที่เรียกว่า ความกตัญญู ความกตัญญูนี้ไม่ใช่มีเฉพาะต่อมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น แต่ให้แม้แต่ต่อสัตว์และพืชทั้งหลาย นอกจากความรู้สึกระลึกถึงกันและกัน หรือระลึกในคุณค่าของกันและกันแล้ว ก็คือความรู้สึกที่มองพืชและสัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตาจิต หมายถึง การมองว่าสรรพสัตว์เป็นเพื่อนร่วมทุกข์

สรุป

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านวนิยายเรื่องแผลเก่าของไม้ เมืองเดิม ได้สื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยนำเสนอผ่านตัวละครเอกของเรื่องนั่นคือขวัญและเรียม และนวนิยายเรื่องนี้นำเสนอให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในลักษณะที่ว่ามนุษย์ควรมีความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นนวนิยายที่นำเสนอแนวคิดที่ทันสมัยอีกเรื่องหนึ่ง เพราะถ้าพิจารณาจากบริบทของสังคมในขณะนั้นที่ความตื่นตัวหรือความสนใจต่อธรรมชาติอาจจะยังไม่กระแสหลักที่ผู้คนในสังคมให้ความสำคัญ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์ แต่นวนิยายเรื่องแผลเก่าของไม้ เมืองเดิมนี้นับว่าเป็นเสียงเตือนในยุคแรกๆ ของนวนิยายไทยที่เตือนให้ผู้คนในสังคมได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติไม่ควรละเลยต่อธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนตั้งแต่เกิดจนตายอีกทั้งการมีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติเป็นวิถีชีวิต ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานและธรรมชาติก็ได้หล่อเลี้ยงผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ

มาอย่างยาวนาน ไม้ เมืองเดิมก็เป็นนักเขียนอีกคนหนึ่งที่น่าเสนอแนวคิดให้ผู้อ่านได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Pinyomark. (2011, p.365) ที่ได้นำเสนอในงานวิจัย เรื่องธรรมชาติในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย (พ.ศ. 2520-2547) ที่ได้นำเสนอให้เห็นว่ากวีรับบทบาทเป็นผู้นำความคิดได้ค้นหาทางออก โดยใช้ความสำคัญของการเรียนรู้ธรรมชาติและความจริงจากธรรมชาติ

References

- Bamrungthai, W. (2000). **Science and Art of Fiction**. Bangkok : Suweeriyasaan.
- Bunnag, P. (2007). **Modern Thai History (from the Bowring treaty to the 14 October 1973 uprising)**. Bangkok : Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Environmental Quality Promotion, Department of. (1999). **The promotion and Conservation of national Environmental Quality of Thailand**. Bangkok : Department of Environmental Quality Promotion.
- Glottfelty, C. (1996). Introduction. In **The ecocriticism reader : Landmarks in Literary ecology**. Glottfelty, Cheryl & Fromm, Harold. (Eds.). pp. xv-xxxvii. Athens : University of Georgia Press.
- Jongjarernyingyong, K. (2006). **Human Community and Economy**. Chiangmai : Suthep Printing.
- Khamkuna, S. (2016, September-December). Khampipaksa : Presentation Technique of Conflicts. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ)**, 22(3), 70-80.
- Mai Muang Derm. (1994). **Plae Khao**. Bangkok : Sermwit Bannakarn.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). **Thai people and the forest**. Bangkok : Department of Curriculum and Instruction Development.
- Pinyomark, K. (2011). **Nature in Thai Contemporary Poetry**. Bangkok : Intanin.
- Pradittatsanee, D. (2017). Environmental literature Criticism (Ecocriticism) : Introduction. In **Theories and Art Criticism Views of Thai Academics**. Satchaphan, R. (Ed.). pp.236-327. Pathum Thani : Nakhon.
- Satawetin, J. (1974). **Literature Analysis**. Bangkok : Sutthisarn Printing.
- Sathirakoses. (1960). **Thai Tradition**. Bangkok : Thaharn Rueng Printing.
- Sawangsi, T. (2011). **The Characteristic in Regional Novels of Mai Mueng Derm**. Master of Arts Thesis, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.
- Warathorn, S. (1976). **A History of Thai novel Writing from the Beginning to 1932**. Bangkok : The Foundation for the Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Project.